

■ می‌دانیم که در مجلس شورای اسلامی دو کمیسیون انرژی و صنایع و فراکسیون نظارت بر صنایع نفت و گاز و پتروشیمی در مسائل این صنعت مداخلت دارند. در مجلس دوازدهم آیا اقدامی برای احصای مسائل و مشکلات صنعت پتروشیمی انجام شده؟ به باورتان این صنعت در حال حاضر با چه مشکلات عمده‌ای مواجه است؟

محدودیت منابع فسیلی در بلندمدت، رقابت جهانی فشرده، پیشرفت رقبا و کاهش سهم بازار و نیاز به توسعه پایدار از جمله عمده مسائل پیش روی صنعت پتروشیمی است. بخش‌هایی از صنعت پتروشیمی همچنان با فرسودگی و ضعف ساختاری روبه‌رو است. در زمینه زنجیره ارزش وجود فرسودگی و روزآمد نبودن در بخش‌های پایین‌دست مانند آزمایشگاه‌ها و استانداردهای تولید ضعف‌هایی هست که در حرکت به سمت تولید محصولات با ارزش افزوده بالاتر مشهود است. این همه در کنار محدودیت‌های مالی و تحریم‌هایی که دستیابی به تکنولوژی و سرمایه نوین را سخت کرده و مشکلات ارزی در بازگشت سرمایه و جذب سرمایه‌گذار خارجی ایجاد می‌کند مسائلی هستند که پیش روی صنعت پتروشیمی قرار دارند و ما در مجلس بویژه در فراکسیون نظارت بر صنایع نفت و گاز و پتروشیمی سعی داریم در حد امکان در جهت رفع‌شان اقدام کنیم.

■ یکی از مسائلی که مستمراً درباره آن بحث شده است مسأله تعیین نرخ خوراک پتروشیمی‌هاست.

مشکل تأمین خوراک و ناترازی انرژی پایدار و بهره‌وری را بیشتر کاهش می‌دهد؛ نوسان قیمت نفت و گاز که به‌صورت پیش‌بینی نشده، بر قیمت محصولات اثر می‌گذارد. بحث بر سر نرخ خوراک پتروشیمی‌ها (عمدتاً گاز طبیعی) یکی از مهم‌ترین چالش‌های این صنعت است. نیاز سالانه این صنعت به حدود ۵۴/۱ میلیون تن خوراک معادل حدود ۱/۲ میلیون بشکه نفت خام می‌رسد که بخش عمده آن (حدود ۷۵ درصد) گاز طبیعی است. هدف نهایی باید تعیین فرمولی پایدار و شفاف باشد که هم رقابت‌پذیری بلندمدت صنعت را در بازار پرچالش جهانی تضمین کند، هم توازن مالی دولت و حقوق مردم را حفظ کند و هم به توسعه صنایع پایین‌دستی و ارزش‌آفرینی بیشتر در داخل کشور بینجامد. با این حال مشکل نرخ خوراک عموماً در حوزه شرکت‌های متانولی قابل بحث است که نیازمند طرح بحث در یک بسته مجزاست. از آنجا که توسعه صنایع متانولی در این مقیاس بی‌اعتنا به کلان‌روندهای اقتصادی و عدم توجه به ورود همزمان تکنولوژی‌های پایین‌دستی آن صورت گرفته است، لذا نیازمند بررسی و اقدام ملی یک طرح جامع‌تر است.

■ اغلب این‌گونه نظر داده می‌شود که این خوراک ارزان در اختیار پتروشیمی‌ها قرار می‌گیرد و البته طیفی هم معتقدند بر خلاف تصور، نرخ خوراک با توجه به جمیع مسائل و در قیاس با کشورهای دیگر به صرفه نیست؟ شما با کدام گروه هم‌نظرید و چرا؟ بررسی مسأله نرخ خوراک پتروشیمی‌ها نشان می‌دهد که این نرخ در ایران کمتر از قیمت جهانی است. اما وقتی به طور ویژه آن را با کشورهای رقیب در منطقه و متأثر از شرایط پیچیده صنعت جهانی پتروشیمی بسنجیم، چالش‌هایی وجود خواهد داشت. البته این دیدگاه که «نرخ خوراک با توجه به جمیع مسائل و در قیاس با کشورهای دیگر به صرفه نیست» را نمی‌توان به طور کلی رد کرد. چه اینکه در مقابل، معتقدان به ارزان بودن قیمت فعلی خوراک می‌گویند قیمت‌گذاری دستوری و بسیار پایین باعث هدررفت منابع ملی، مصرف بی‌رویه داخلی و کاهش انگیزه برای بهره‌وری و نوآوری در صنعت می‌شود. کارشناسانی هم وجود دارند که معتقدند این نرخ، مزیت رقابتی اولیه و حیاتی برای صادرات ایجاد می‌کند. در مقابل این استدلال را نباید از نظر دور داشت که اگر چه صنعت

کودها و آفت‌کش‌های کشاورزی، کاربست تولیدات پتروشیمی در داروها و تجهیزات پزشکی، تأمین الیاف مصنوعی مورد نیاز صنعت نساجی، مواد اولیه قطعات لاستیکی و پلاستیکی در خودروسازی و عایق‌ها، لوله‌های PVC مورد استفاده در صنعت ساختمان جملگی سبب کاهش نیاز به واردات و ایجاد صرفه‌جویی ارزی می‌شوند که از دیگر مزایای صنعت پتروشیمی و دلایلی است که حمایت از این صنعت و تقویت سرمایه‌گذاری برای توسعه آن را ضروری می‌کند.

■ به نقش صنعت پتروشیمی در تأمین مواد اولیه صنایع پایین دست اشاره کردید. به نظر می‌رسد که با وجود سهم عمده تولیدات پتروشیمی در حوزه صادرات این صنعت مورد کم توجهی قرار گرفته است.

بله، همان‌طور که اشاره کردید صنعت پتروشیمی بسیار بیش از آنچه اکنون وجود دارد می‌تواند در توسعه صنعتی و افزایش نرخ اشتغال مؤثر باشد. تبدیل مواد اولیه هیدروکربنی مانند گاز طبیعی و نفت خام به محصولات با ارزش‌تر مانند پلیمرها، کود، الیاف، مواد شیمیایی سطح اول ایجاد زنجیره ارزش است. محصولات پتروشیمی در صنایع پایین دست داخل کشور مانند خودروسازی، لوازم خانگی و... یک فرصت نامحدود برای گسترش این زنجیره ارزش در اختیار می‌گذارد؛ فرصتی که اگر به درستی از آن استفاده شود می‌تواند به توسعه مناطق ویژه صنعتی و اقتصادی، تقویت تولید داخلی و اشتغال‌زایی مستقیم و غیرمستقیم منتهی شود و خود یکی از عوامل مؤثر در تحقق رشد اقتصادی ۸ درصدی باشد. ما به دلیل برخورداری از منابع غنی نفت و گاز در کنار دانش فنی مهندسانی که می‌توانند در خدمت نوآوری و بومی‌سازی تجهیزات مورد نیاز پتروشیمی‌ها قرار گیرند کاملاً امکان آن را داریم که به قطب منطقه‌ای در تولید و صادرات محصولات پتروشیمی تبدیل شویم و به سید صادرات‌مان تنوع بدهیم. کما اینکه لازم است صنایع پایین‌دستی را تقویت کنیم. تا آنجا که معتمد در مقایسه با شرایط مطلوب یعنی تبدیل محصولات پتروشیمی به محصولات مصرفی قابل صادرات در صنایع مختلف ما هنوز در مرحله خام‌فروشی قرار داریم.

پتروشیمی همچنان که باید پاسخگوی تقاضای رو به رشد داخلی باشد و در جایگاه پشتوانه توسعه صنعتی کشور قرار گیرد می‌تواند و باید به ابزار افزایش امنیت ملی، اقتدار منطقه‌ای و تقویت نفوذ اقتصادی و افزایش تاب‌آوری در برابر تحریم‌ها تبدیل شود. این افقی است که باید به سمت آن حرکت کنیم.

